

DICTAMEN DEL CONSELL DE LA GENT GRAN DEL BAIX LLOBREGAT

ERRADICAR EL MALTRACTE, GARANTIR LA DIGNITAT

El maltractament a les persones grans constitueix una vulneració greu dels drets humans i una de les formes de violència menys visibles però més persistents de la nostra societat. Tot i els avenços en sensibilització i detecció, continua sent un fenomen poc denunciat i sovint silenciats per la por, la dependència emocional o econòmica, i la manca de recursos de suport.

Segons les dades recents del Departament d'Interior, una de cada deu víctimes de violència domèstica a Catalunya té més de 65 anys, i el nombre de denúncies presentades per persones grans ha augmentat un 26 % en els darrers nou anys (de 1.121 casos el 2015 i a 1.510 el 2024). Paral·lelament, els serveis socials municipals han detectat 722 situacions de maltractament a persones grans a la província de Barcelona durant el 2024, una xifra que reflecteix la importància del paper dels professionals en la identificació precoç de situacions de risc.

L'any 2016, el Consell Consultiu de la Gent Gran del Baix Llobregat va elaborar un dictamen sobre el bon tracte a les persones grans en què reclamava accions concretes per combatre els maltractaments i promoure el respecte. Entre les seves principals reivindicacions hi havia: impulsar campanyes de sensibilització adreçades a tota la població, crear mecanismes de detecció i resposta eficaços, i establir una legislació clara i específica. També demanava més formació per a professionals, la creació d'una xarxa especialitzada, i la garantia de protecció i seguretat de les persones grans.

El dictamen insistia en la necessitat que els poders públics controlin i fiscalitzin el funcionament de centres residencials, serveis domiciliaris i àmbits sanitaris per evitar discriminacions per edat. A més, proposava difondre els instruments legals de protecció (com els poders preventius o el testament vital), exigir responsabilitat als notaris en casos d'abús, i denunciar pràctiques abusives d'entitats financeres.

Finalment, subratllava que el bon tracte ha de començar des de les institucions, garantint pensions dignes i prioritant la dignitat i el benestar de les persones grans per damunt dels interessos econòmics. En aquell moment Xarxa Baix, un espai comarcal de trobada entre diferents professionals de la comarca van endegar un estudi, a partir del que havien constatat, sobre El Bon tracte a les persones grans del Baix Llobregat. En aquest estudi hi varen participar diversos membres del Consell Consultiu de la Gent Gran, que varen fer aportacions molt valuoses. Dues de les conclusions de l'esmentat estudi foren: impulsar un marc legal específic que defensés els drets de les persones grans (la llei de la gent gran, que ja s'havia plantejat uns mesos abans, i la creació d'un servei específic d'atenció a les persones grans (SEAP). El marc legal encara es troba en les fases preliminars en el si del Parlament de Catalunya, El SEAP, en canvi, és una realitat des de l'any 2018.

Durant l'exercici del 2024 els casos que s'han atès des del SEAP han estat derivats majoritàriament pels Serveis Socials Bàsics dels diferents municipis de la comarca; s'ha atès un total de 121 casos, dels quals 105 han estat derivats pels Serveis socials, seguit de 11 casos que han estat derivats per Salut (Àrees Bàsiques de Salut). També s'ha atès a 3 casos procedents de Centres Residencials, 2 casos derivats des de Serveis Especialitzats, Servei Especialitzat d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència (SEAIA) i Servei d'Atenció i Informació a la Dona (SIAD) i 1 cas derivat pels Cossos de Seguretat.

Pel que fa a la població pertanyent a la gent gran, el número de casos corresponents a la franja d'edat de 65 a 84 anys, ha estat de 48 casos atesos (39,67% del total) dels quals 26 són dones i 22 són homes. Finalment, pel que fa a la franja d'edat de les persones més grans de 85 anys, s'han atès 20 casos (16'53% del total), dels quals 15 són dones i 5 són homes. L'edat màxima dels casos atesos ha estat de 99 anys.

Actualment ja no es pot seguir sostenint que els maltractaments a les persones grans són un problema invisible. No obstant, encara hi ha molts casos que no són detectats pels serveis d'atenció competents. Pel que fa a la comarca del Baix Llobregat, encara hi ha ajuntaments que no tenen conveni amb el SEAP, una eina imprescindible per avançar en l'erradicació del maltractament a les persones grans.

D'altra banda, una dificultat important és la que es produeix quan es detecten situacions de maltractament i cal obtenir informació sanitària per tal de sol·licitar mesures de protecció a la fiscalia. En general, els serveis d'atenció primària de salut la solen donar sense cap mena de reticència; en canvi, els equips de salut mental són molt més reticents argumentant que la Llei de Protecció de Dades els impedeix facilitar informació clínica. Per resoldre aquesta dificultat es va elaborar, des del SEAP, una *Monografia sobre Marc legal de transferència d'informació entre serveis*. Esperem que amb aquesta monografia, juntament amb d'altres accions, es puguin agilitzar els expedients.

No obstant això, és obvi que cal seguir avançant en la millora de la detecció, intervenció i resolució de casos de maltractaments a les persones grans i, de manera més general, a totes aquelles que per diverses raons es troben en situació de vulnerabilitat.

En el dictamen del 2016 es va reivindicar la necessitat que "la Generalitat disposi d'un òrgan que vigili i fiscalitzi el bon funcionament de centres residencials, centres de dia i totes aquelles empreses i entitats que es dediquin als serveis de cura i atenció de persones grans". Tot i que s'ha creat la direcció General de la Gent Gran, pensem que en aquest punt cal avançar molt més.

Finalment, referent a les pensions, és obvi que cal avançar moltíssim ja que, en molts casos, no permeten tenir unes condicions de vida dignes.

Per tot l'exposat seguim reiterant part de les reivindicacions que, en el seu dia vàrem fer i es concreten en les següents:

1. Es necessari que des dels poders públics es portin a terme campanyes de conscienciació i sensibilització adreçades a tota la població, que donin a conèixer l'abast i la gravetat dels maltractaments a les persones grans, i promoguin valors com el respecte i el bon tracte en totes les etapes de la vida.
2. Cal reforçar i crear mecanismes que permetin abordar aquest greu problema social des de totes les seves vessants, i que assegurin una resposta coordinada, ràpida i eficaç de l'administració.

3. Pel que fa a la detecció de casos és necessari, per una banda, conscienciar a la ciutadania de la importància de denunciar qualsevol indicatiu de tracte no adequat a una persona gran del seu entorn, informant de quines són les senyals d'alerta i de quines circumstàncies poden afavorir-lo. I per altra banda, cal més formació per a professionals, així com la creació d'una xarxa especialitzada al territori.
4. Garantir la protecció i la seguretat de les persones grans.
5. Que la Generalitat disposi d'un òrgan que vigili i fiscalitzi el bon funcionament de centres residencials, centres de dia i totes aquelles empreses i entitats que es dediquin als serveis de cura i atenció de persones grans. Tots els centres, siguin de titularitat pública o privada, han de garantir una correcta atenció i un bon tracte a les persones grans, dedicant els recursos humans, materials i econòmics que siguin necessaris.
6. Aquesta fiscalització s'ha d'estendre també als serveis i atencions domiciliàries i a l'àmbit sanitari i hospitalari, on la discriminació per causa de l'edat i el tracte no adequat a les persones grans, són malauradament ben habituals.
7. Divulgar i donar a conèixer de manera àmplia i entenedora a tota la ciutadania, les mesures i instruments de protecció que les lleis actuals posen al seu abast, que contribueixen al correcte desenvolupament de la seva vida personal i familiar, i que disminueixen en gran mesura les possibilitats de patir algun tipus d'abús o maltractament, com per exemple els poders preventius, el testament vital o la designació de tutors/es.
8. En aquest sentit cal assenyalar la responsabilitat de notaris/ies a l'hora de detectar i denunciar a fiscalia possibles situacions d'abús, així com regular les responsabilitats que s'haurien de derivar de qualsevol acte notarial injust o abusiu per la persona gran.



9. Estenem aquesta reivindicació als abusos d'entitats bancàries, entitats asseguradores i del sector financer en general.
10. Instar als municipis de la Comarca, que encara no han fet, signin conveni amb el SEAP , per tal d'avançar en la lluita contra el maltractament de la gent gran al territori i donar compliment al que està contemplat en el desplegament del **Pla Estratègic, en els seus apartats A1, B3 i B5.**
11. Per últim, demanem que el bon tracte a les persones grans comenci per les institucions, garantint pensions suficients i la prevalença del benestar i la dignitat de les persones front els poders econòmics.

Baix Llobregat, desembre de 2025